

Evolutia relatiilor dintre doua personaje care alcatuiesc un cuplu intr-o nuvela istorica studiată

Alexandru Lapusneanul (Costache Negruzzi)

Introducere

Prozator ce apartine generatiei literare de la 1848, Costache Negruzzi se individualizeaza in literatura romana prin varietatea temelor si a speciilor literare abordate. Opera sa, numita ironic Pacatele tineretelor, cuprinde patru mari parti: Amintiri din junete, Fragmente istorice, Neghina si palamida, Negru pe alb. Scrisori la un prieten.

Prezentarea elementelor textului narativ semnificative pentru realizarea personajului

Nuvela Alexandru Lapusneanul este prima nuvela istorica din literatura romana, dar ilustreaza in acelasi timp si trasaturile prozei romantice. Acestea au fost sintetizate pentru prima data, in literatura noastra, de Mihail Kogalniceanu, teoreticianul generatiei romantice pasoptiste: evadarea din prezentul apasator, aspiratia spre infinit, interiorizarea, intoarcerea la natura si la traditii, cultivarea istoriei si a moravurilor.

Textul reprezinta o nuvela, deoarece este o specie in proza, cu o constructie riguroasa, cu un singur fir narativ. Se caracterizeaza printr-un conflict unic, desfasurat in mai multe spatii si intr-un interval mai mare de timp. Personajele nu sunt numeroase, fiind surprinse in ceea ce au ele mai semnificativ. Caracterul istoric al operei reiese din inspiratia din trecutul national, din tema, subiect, personaje si culoarea epocii.

Tema nuvelei este evocarea unei perioade din istoria Moldovei de la sfarsitul secolului al XVI-lea: cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lapusneanul si luptele cu boierii pentru impunerea autoritatii domnesti.

In ceea ce priveste structura, nuvela este delimitata in patru capitole care poarta fiecare cate un moto semnificativ. Celor patru parti, precedate de cate un moto rezumativ: Daca voi nu ma vreti, eu va vreau!, Ai sa dai sama, Doamna!, Capul lui Motoc vrem!, De ma voi scula, pre multi am sa popesc si eu! le corespund, in mod echitabil, momentele subiectului: expozitiunea si intriga (revenirea lui Lapusneanul in tara cu intentia de a-si recapata tronul) se regasesc in prima parte, desfasurarea actiunii se extinde in partea a doua si partial in cea de-a treia, punctul culminant (scena uciderii boierilor) se identifica in a treia parte, iar deznodamantul (moartea domnitorului) apare in ultima secventa.

Subiectul cuprinde, asadar, o serie de evenimente declansate de reluarea tronului de catre Lapusneanul: fuga lui Tomsa in Muntenia, confiscarea averilor boierilor de catre noul domn, uciderea celor 47 de boieri, omorarea lui Motoc de catre multime si moartea tiranului prin otravire.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Timpul si spatiul actiunii sunt, in conformitate cu specificul nuvelei istorice, clar precizate: cea de-a doua domnie a lui Alexandru Lapusneanul, in Moldova.

Prezentarea relatiilor initiale dintre cele doua personaje din perspectiva statutului lor social, psihologic

Personajele sunt caractere deja formate si se contureaza, in general, din starile conflictuale.

Alexandru Lapusneanul este personajul principal, toti ceilalti gravitand in jurul personalitatii sale, iar domnita Ruxanda are rol de personaj secundar, ea fiind construita in antiteza cu sotul sau, prin faptul ca opune cruzimii acestuia, bunatatea si blandetea ei.

Statutul lor social trebuie pus in relatie cu tema operei, ambele personaje avand o existenta istorica determinata, despre care autorul afla, asa cum el insusi declara, din cronicile lui Grigore Ureche si Miron Costin. Conform principiilor esteticii romantice, Negruzzi este primul scriitor care valorifica, intr-o creatie literara, cronicile moldovenesti. In mod surprinzator, scriitorul declara ca izvor de inspiratie a nuvelei Letopisetul Tarii Moldovei de Miron Costin, dar, de fapt, imaginea personalitatii lui Alexandru Lapusneanul este conturata in alta cronica, cea a lui Grigore Ureche. De aici, Negruzzi preia scene, fapte (sosirea lui Lapusneanul in Moldova pentru a domni a doua oara, intampinarea lui de catre boieri, uciderea celor 47 de boieri, boala si omorarea prin otravire a domnitorului) si chiar replici (de pilda, moto-ul primului si al ultimului capitol al nuvelei).

Persoana istorica reprezentata de Alexandru Lapusneanul se poate reconstitui din documentele istorice ale epocii, din care se desprinde portretul unui domnitor autoritar, strateg, al unui politician abil, ale carui gesturi de pedepsire a boierilor nu sunt cu nimic mai spectaculoase decat cele ale lui Tepes sau Stefan cel Mare (despre care se stie ca a ucis peste 60 de boieri intr-un mod similar cu cel al lui Alexandru Lapusneanul). De asemenea, si Ruxanda, fiica lui Petru Rares, are, in cronici, o imagine pozitiva, Ureche realizandu-i un portret de "fameie destoinica", capabila de a conduce Moldova dupa moartea lui Lapusneanul. Aceeasi perspectiva se poate regasi si la C. Gane (Trecute vietii de doamne si domnite), care reface imaginea fidela, reala a cuplului.

Negruzzi insa se distanteaza de realitatea istorica, prin apelul la fictiune si prin viziunea romantica asupra istoriei. Conceptia sa nu este identica cu cea a cronicarilor, el incercand chiar sa motiveze comportamentul domnitorului, spre deosebire de cronicari, care il blamau. Astfel, este accentuata latura pur umana a personajului, care, in tendinta sa de a-si depasi conditia, de a intra cu orice pret in istorie, incearca sa-si mentina puterea prin orice mijloace, chiar daca unele sunt de o cruzime iesita din comun. De asemenea, Ruxanda este prezentata ca un caracter slab, definita prin citeva trasaturi opuse domnitorului, ea fiind in text un simplu pretext pentru a pune in evidenta personalitatea acestuia. Negruzzi transfigureaza artistic faptele narate prin gradarea tensiunii narative si prin reliefarea caracterului personajelor.

In ceea ce priveste statutul psihologic al personajelor, acesta este evidentiat atat prin caracterizarea directa, cat si prin cea indirecta. Portretul lor fizic este schitat, accentuandu-se acele trasaturi care pun in evidenta caracterul crud, dur si firea imprezibila a domnitorului: "ochii scanteira ca un fulger", "muschii i se suceau in rasul acesta si ochii lui hojma clipeau". Prin

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

raportare la acesta, Ruxanda intruchipeaza frumusetea si delicatetea tipice domnitelor: "Figura ei avea acea frumusetate care facea odinioara vestite pre femeile Romaniei."

De asemenea, in spiritul esteticii romantice, este detaliata vestimentatia personajelor, nu neaparat din ratiuni estetice, cat mai ales din necesitatea de a evidentia culoarea locala: "Lapusneanul purta coroana Paleologilor si peste dulama poloneza de catifea stacosie, avea cabanita tuceasca", iar Ruxanda "zobon de stofa aurita, colan de aur, petre scumpe, salba de margaritar".

Relevarea trasaturilor personajelor prin raportare la doua scene semnificative

Trasaturile personajelor sunt evidentiate atat in mod direct, de catre narator si de catre celelalte personaje, cat si in mod indirect, asa cum reies din faptele lor, din relatiile cu ceilalti. Lapusneanul este un personaj eponim, inspirand titlul textului, el si Ruxanda reprezentand personaje romantice, exceptionale, care evolueaza in imprejurari exceptionale.

Una dintre scenele semnificative pentru relevarea relatiilor dintre cei doi este dialogul lor din capitolul al doilea (Ai sa dai sama, Doamna!), cand Ruxanda incearca sa intervina pe langa domn pentru ca acesta sa inceteze sa-i ucida pe boieri. Cei doi sotii emit rar aprecieri unul despre celalalt, intrucat relatia lor este una formala, conventionala. De pilda, domnita Ruxanda il caracterizeaza direct pe Lapusneanul, subliniindu-i "virtutile", din nevoia de a obtine o decizie favorabila. Astfel, crezand ca-si poate indupleca sotul sa opreasca omorurile in randul boierilor, ea i se adreseaza elogios: "Bunul meu domn! Viteazul meu sot!", desi firea ei sensibila nu putea admite nicio scuza pentru o asemenea cruzime. De cealalta parte, Lapusneanul, in virtutea firii sale imprezibile, o numeste initial pe domnita "frumoasa mea doamna", pentru ca apoi sa izbucneasca: "mujere nesocotita!". Conflictul, factor determinant in desfasurarea operei, pune in lumina, in aceasta scena, personalitatea puternica a personajului principal in antiteza cu firea slaba, incapabila de a i se opune, a Ruxandei. Este un conflict explicit, in care adversarii se provoaca: domnitorul isi simte amenintata autoritatea, ceea ce-l determina sa-si piarda pentru un moment cumpatul: "mana lui, prin deprindere, se razama pe junghiul din cingatoarea sa", iar Ruxanda risca sa se puna in pericol pentru a nu avea pe constiinta pacatele sotului: "De as sti ca ma vei si omori, nu pot sa tac".

O alta scena revelatorie pentru evidentierea trasaturilor lor si a raporturilor dintre ei este cea din finalul nuvelei, in capitolul al IV-lea, cand domnul, aflat pe patul de moarte, nu-si dezmente caracterul imprezibil. Figura complexa, demonica, stranie, el ramane pana in final tipul domnitorului tiran si crud, cu o personalitate contradictorie, ale carei trasaturi sunt subordonate unei esentiale: vointa de putere. De asemenea, forta, autoritatea, instabilitatea emotionala, capacitatea de a disimula tradeaza un temperament vulcanic, cinic, machiavelic.

Exprimarea opiniei asupra relatiilor personajelor din perspectiva deznodamentului

Personajul principal nu evolueaza, chiar si in final fiind dominat de o singura trasatura definitorie: cruzimea. In agonie, pe patul de moarte, el nu ezita sa-i ameninte pe toti cei ce-l vegheaza, inclusiv propria familie: "iar pre cateaua asta voi s-o tai in patru bucati impreuna cu tancul ei...". Este momentul in care Ruxanda demonstreaza ca poate fi si puternica, ea fiind cea care ii da otrava

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

---

muribundului. Totusi, portretul ei isi pastreaza dominanta, pentru ca nu actioneaza din vointa proprie, ci la indemnul boierilor si dupa incuviintarea mitropolitului: "Voi sa dati sama inaintea lui Dumnezeu (...) ca voi m-ati facut sa fac acest pacat!"

Finalul consemneaza, in mod concis, sfirsitul domnitorului, in stilul caracteristic lui Negruzzi: "Astfel fu sfarsitul lui Alexandru Lapusneanul, care lasa o pata de sange in istoria Moldovei". Se realizeaza astfel, simetria cu incipitul, care rezuma evenimentele ce motiveaza revenirea la tron a domnitorului si atitudinea lui razbunatoare.

Concluzie

Prin urmare, Negruzzi realizeaza, in aceasta nuvela, portretul unor personaje romantice, exceptionale, detasandu-se prin capacitatea analitica de zugravire a monstruosului, de imbinare a realitatii cu fictiunea.